

LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas. Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken. De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.

■ Migratie en mobiliteit

■ Opgave 1 4 Migratie: Turkije en de Europese Unie

bron 1

“De verwachtingen over wat de toetreding van Turkije tot de Europese Unie in termen van migratie naar Europa zou betekenen, verschillen nogal. Het Centraal Plan Bureau gaat uit van een maximum van ongeveer 2,5 miljoen Turkse migranten. Bovendien verwacht men een zekere mate van remigratie, zoals die ook is opgetreden na de toetreding van Spanje. Ik denk dat de migratie naar Europa aanzienlijk zal toenemen, omdat in Turkije zelf, door de massale trek van platteland naar stad, migratie inmiddels deel van de dagelijkse werkelijkheid is geworden.” (...) “Voor potentiële Turkse migranten is de trek naar Europa daardoor geen grote stap.”

vrij naar: artikel Erik-Jan Zürcher, Rondetafelconferentie 19 maart 2004 in Berlijn

- 2p 1 Geef twee redenen waarom het voor potentiële Turkse migranten makkelijk is naar Europa te emigreren.

In hetzelfde artikel schrijft Zürcher dat “Europa de immigratie van Turken over twintig jaar zal verwelkomen”.

- 2p 2 Geef de verklaring waarom Turkse migranten dan welkom zijn.

Turkije wordt vaak vergeleken met de andere mediterrane landen van de Europese Unie. Voor wat betreft het urbanisatietempo is er een duidelijk verschil tussen Turkije en bijvoorbeeld Spanje.

- 1p 3 Hoe groot is dit verschil? Gebruik voor je antwoord het statistisch overzicht in de atlas.

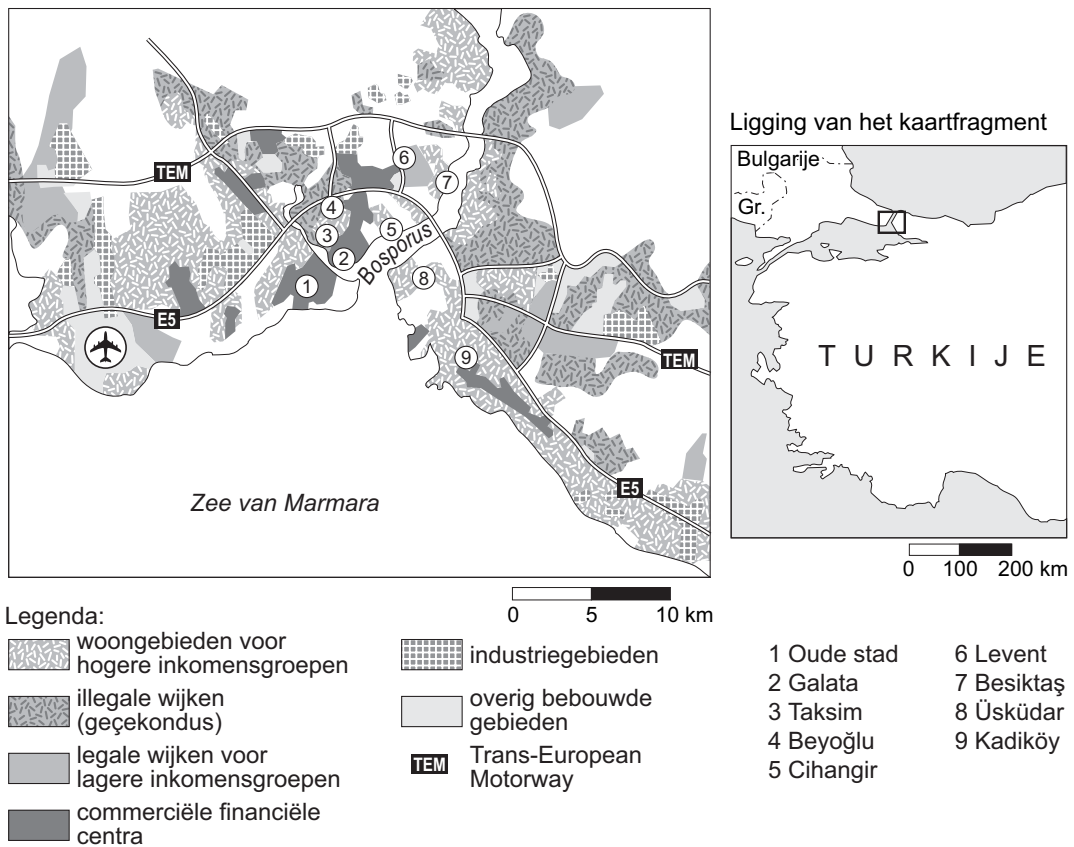
- 2p 4 Geef de verklaring voor het verschil in urbanisatietempo tussen Turkije en Spanje.

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2006-I

havovwo.nl

bron 2

Het grondgebruik in Istanbul

vrij naar: *Geografie*, december 2004

Op de kaart van bron 2 kun je zien hoe Istanbul is opgebouwd. Er zijn verschillende stadswijken, waaronder illegaal gebouwde krottenwijken, de zogenaamde geçekondus. Op atlaskaart 153G (51e druk: 135G) is de ruimtelijke opbouw van de stad Marrakech in Marokko weergegeven.

- 1p **5** Welke overeenkomst is er in het spreidingspatroon van de krottenwijken in Istanbul (bron 2) en die in Marrakech?

Veel Turkse migranten vestigen zich in geçekondus.

- 2p **6** Geef twee niet-economische redenen van Turkse migranten om zich juist daar te vestigen.

Ondanks het illegale karakter van deze wijken, gedooft de Turkse overheid de vestiging van migranten in de geçekondus.

- 2p **7** Geef twee redenen van de Turkse overheid om deze geçekondus te gedogen.

In de tijd dat er veel Turkse arbeidsmigranten naar onder andere Nederland en Duitsland vertrokken, is Griekenland nauwelijks een *tussenliggende mogelijkheid* (intervening opportunity) geweest.

- 2p **8** Leg uit dat 'gezien vanuit de economische dimensie' Griekenland nauwelijks een tussenliggende mogelijkheid voor Turkse arbeidsmigranten was.

Opgave 2 4 Nieuwe wegen in de Randstad als mogelijke oplossing voor de mobiliteitsproblemen? Een vergelijking tussen de nieuwe A5 en de nog aan te leggen A4 door Midden-Delfland

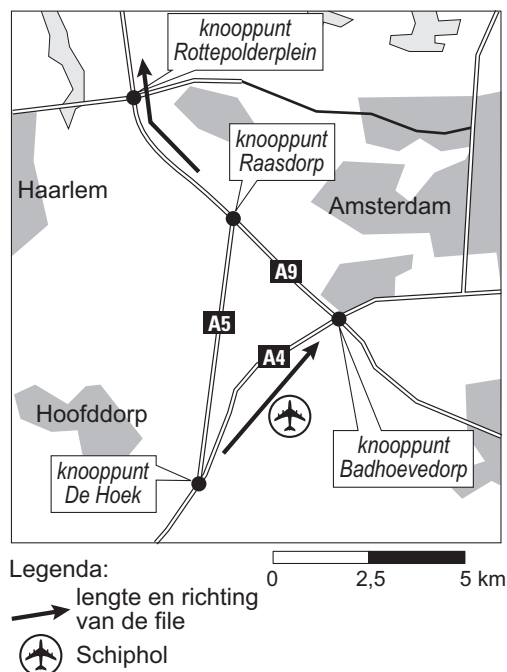
bron 3

Opening van de A5

CRUQUIUS - Minister Peijs (Verkeer en Waterstaat) heeft zaterdag 8 november 2003 de snelweg A5 geopend. Deze kortste snelweg van Nederland (8 kilometer) verbindt de A9 en de A4 met elkaar van knooppunt Raasdorp tot knooppunt De Hoek. Na de openstelling van de A5 rijdt het verkeer vanuit Alkmaar en Haarlem richting Den Haag van de A9 over de A5 naar de A4 en vice versa.

vrij naar: Ministerie van Verkeer en Waterstaat

bron 4

bron: Filemonitor 2003, Ministerie van Verkeer en Waterstaat

bron 5

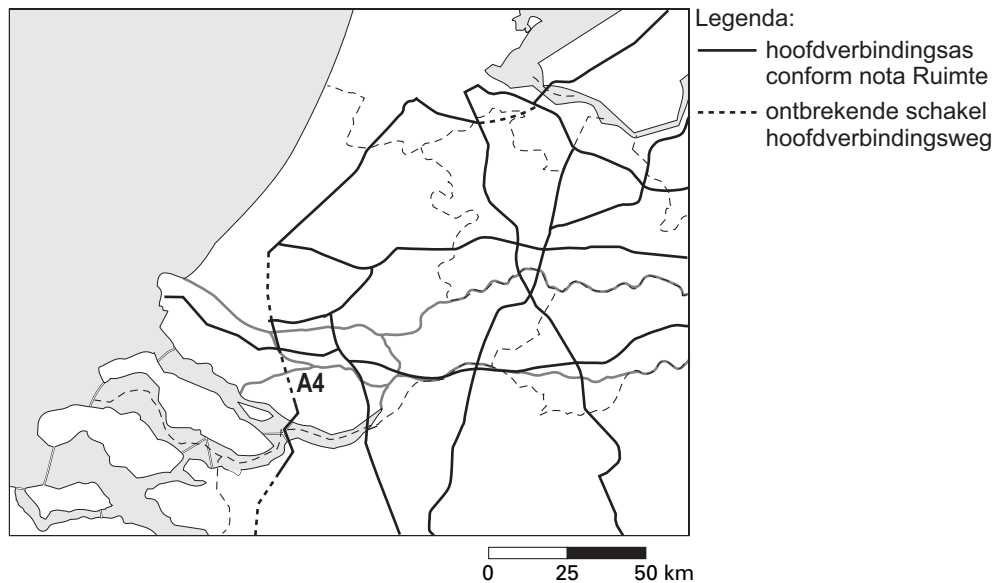
Net genoeg steun voor aanleg A4

Een zeer kleine meerderheid in de Tweede Kamer steunt de keuze van minister Peijs van Verkeer en Waterstaat voor een snelle aanleg van de A4 door Midden-Delfland. Cruciaal wordt de uitkomst van milieuonderzoek naar luchtvervuiling door de nieuwe weg.

vrij naar: Delftse Courant, 10 december 2003

bron 6

Hoofdverbindingswegen in een deel van West-Nederland

bron: Nota Mobiliteit, 2004

De A5 is met 8 kilometer lengte de kortste snelweg van Nederland en qua lengte goed vergelijkbaar met de geplande aanleg van de A4 tussen Delft en Schiedam. Toch hebben, zoals blijkt uit bron 6, beide wegen niet dezelfde functie. In de regel krijgt de aanleg van een hoofdverbindingsweg voorrang op de aanleg van andere wegen.

- 2p 9 Leg uit waarom bij de (versnelde) aanleg van de A5 van die regel is afgeweken.

Stelling: 'De aanleg van het nieuwe stuk van de A4 door Midden-Delfland is in strijd met nationale plannen voor de ruimtelijke inrichting.'

- 2p 10 Geef twee argumenten ontleend aan twee atlaskaarten (nummers en letters noemen) die deze stelling ondersteunen.

Actiegroepen vrezen dat het unieke landschap van Midden-Delfland ernstig wordt aangetast door de aanleg van het nieuwe stuk snelweg van de A4. Stel er komt een nieuw onderzoek voor dit aan te leggen stuk A4 met als hoofdvraag: Houdt de overheid met het aanleggen van de nieuwe A4 voldoende rekening met het landschap en het milieu van Midden-Delfland?

- 3p 11 Formuleer drie verschillende deelvragen, achtereenvolgens een beschrijvende, een waarderende en een probleemoplossende deelvraag, die bijdragen aan de beantwoording van de hierboven geformuleerde hoofdvraag.

In tegenstelling tot de aanleg van de A4 tussen Delft en Schiedam is er maar weinig verzet geweest tegen de aanleg van de A5 en lijkt het erop dat deze weg vooral positieve effecten heeft (gehad) op de ruimtelijke kwaliteit van dit gebied.

- 2p 12 Leg deze positieve effecten uit met behulp van het begrip 'toekomstwaarde'.

De aanleg van een compleet nieuwe weg zoals de A5 is één van de mogelijkheden van de overheid om iets aan het fileprobleem te doen. Toch geeft de overheid er tegenwoordig vaak de voorkeur aan om op bestaande wegen infrastructurele verbeteringen aan te brengen.

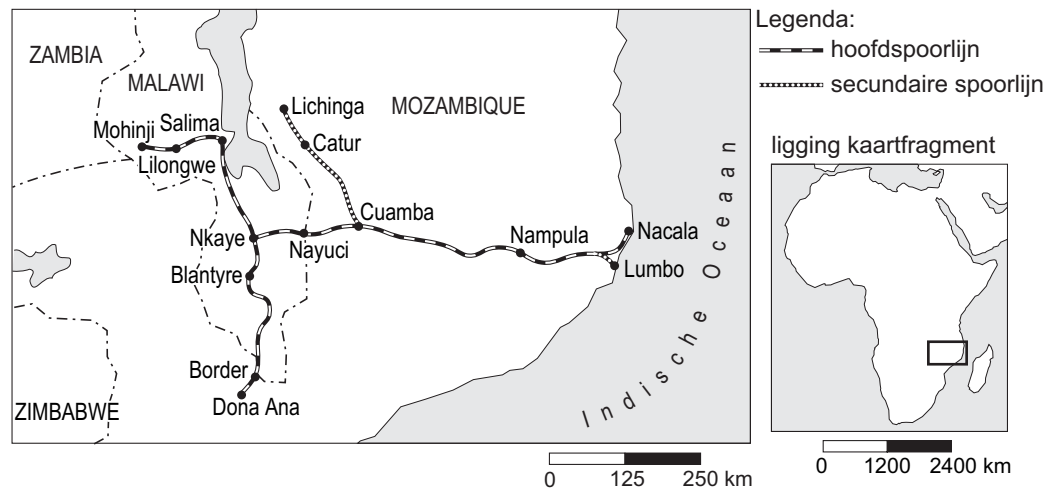
- 2p 13 Geef vanuit twee verschillende dimensies een argument voor deze voorkeur van de overheid.

Vervoer en ruimtelijke inrichting

Opgave 3 4 Spoorwegen in Mozambique

bron 7

De Nacala-corridor, de verbindingsas met Malawi

bron: www.rrdc.com

De ruimtelijke structuur van het spoorwegnetwerk van Mozambique is kenmerkend voor die van de meeste landen in Afrika.

- 2p 14 In welke twee opzichten is de ruimtelijke structuur van het spoorwegnetwerk van Mozambique kenmerkend voor Afrikaanse landen?

Als gevolg van burgeroorlogen, natuurgeweld en verwaarlozing verkeert de spoorwegverbinding door de Nacala-corridor thans in een slechte staat. Onder leiding van het Amerikaanse bedrijf RDC (Railroad Development Corporation) wordt deze spoorlijn nu weer opgeknapt. Als tegenprestatie voor deze steun heeft de regering van Mozambique deze spoorlijn geprivatiseerd en mag de RDC deze lijn gedurende een periode van 15 jaar exploiteren.

- 1p 15 Er zijn voor- en tegenstanders van de privatisering van deze spoorlijn. Geef een argument vóór privatisering van deze spoorlijn.

- 1p 16 Geef een argument tégen deze privatisering.

- 2p 17 Weeg deze argumenten tegen elkaar af en geef daarbij duidelijk aan wat voor jou de doorslag geeft en waarom.

Het ligt voor de hand dat Mozambique bij de verdere ontwikkeling van zijn spoorwegnet samenwerking zoekt met de landen van de Southern African Development Community (SADC).

- 2p 18 Leg met behulp van een ruimtelijk kenmerk uit waarom veel landen van deze Afrikaanse organisatie er belang bij hebben Mozambique te helpen bij de verbetering van het spoorwegnet.

De gevolgen van het weer in gebruik nemen van de spoorlijn van Nacala naar Malawi zijn niet op elke ruimtelijke schaal gelijk. Zo zal op lokale schaal gezien Nacala er zo goed als zeker profijt van hebben. Maar op een andere ruimtelijke schaal zouden er ook wel eens negatieve effecten kunnen optreden.

- 2p 19 Noem twee van deze negatieve effecten op een andere dan de lokale schaal.

Hoewel Zuid-Afrika zelf goede havens en een uitstekend spoorwegnet heeft, helpt dit land Mozambique bij de verbetering van de haven van Maputo.

- 2p **20** Beargumenteer vanuit twee verschillende dimensies dat deze hulp aan Mozambique ook in het belang van Zuid-Afrika is.

Opgave 4 4 De havens van Rotterdam en Antwerpen vergeleken

Antwerpen heeft, mede door de ligging vlakbij de Nederlandse grens, te maken met een groot gebrek aan uitbreidingsmogelijkheden.

- 4p **21** Waarom zou die grens met Nederland geen belangrijke hindernis meer hoeven te zijn bij de uitbreiding van de haven van Antwerpen? Ga in je antwoord uit van de politieke dimensie *en* van de economische dimensie.

Wat betreft de toegankelijkheid voor de zeescheepvaart heeft de haven van Antwerpen een aantal nadelen ten opzichte van de haven van Rotterdam.

- 2p **22** Noem twee nadelen van Antwerpen voor wat betreft de toegankelijkheid voor zeeschepen.

Zwitserland behoort tot het achterland van de havens van Rotterdam en Amsterdam.

- 2p **23** Met behulp van welk begrip uit de theorie van Ullman kun je het beste verklaren dat de grootste vervoersstroom vanuit Zwitserland juist naar deze twee havens loopt? Motiveer je keuze voor het gebruikte begrip.

Opgave 5 4 De bereikbaarheid van Schiphol

bron 8

De verbetering van de infrastructuur rond Schiphol

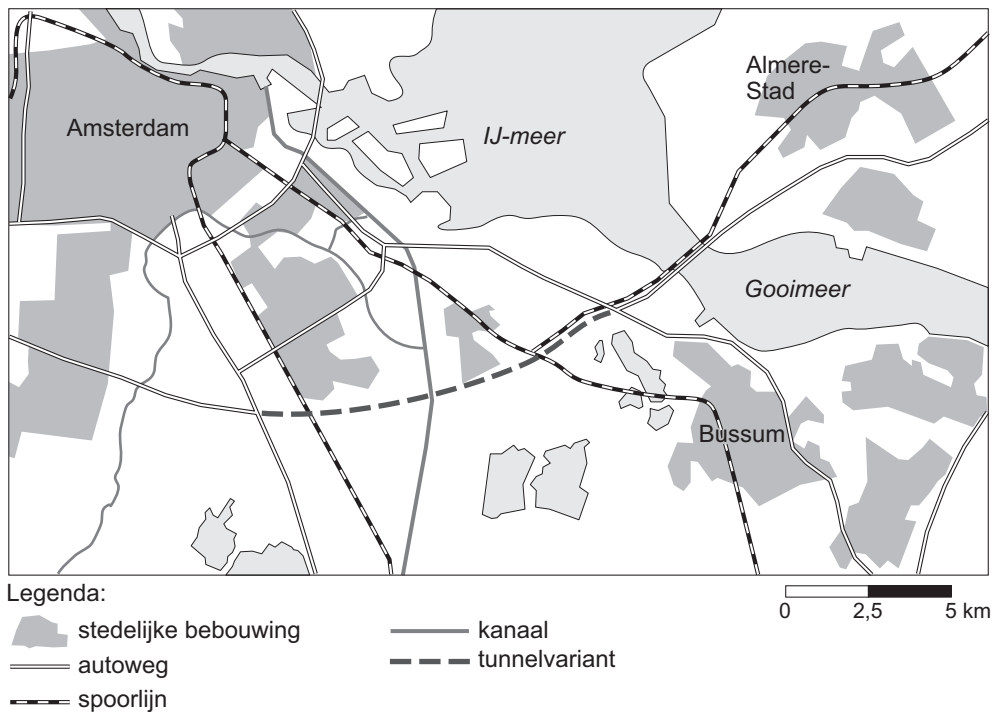
Het rijk zal in zijn infrastructuurbeleid prioriteit geven aan de bereikbaarheid van de mainports. Het gaat daarbij onder meer om de opname van Schiphol in het Europese netwerk van hogesnelheidstreinen: de HSL-Zuid en de HSL-Oost.

De snelwegen die Schiphol verbinden met de belangrijkste stedelijke gebieden in Nederland en het buitenland, vormen de hoofdverbindingssassen in het wegennet. Vanwege het bijzondere belang voor de economie krijgt de aanpak van knelpunten op deze verbindingen prioriteit. Voor het traject Hoofddorp – Schiphol 4 Amsterdam-Bijlmermeer 4 Almere start het rijk een planstudie naar extra wegcapaciteit.

vrij naar: *Nota Mobiliteit, 2004*

bron 9

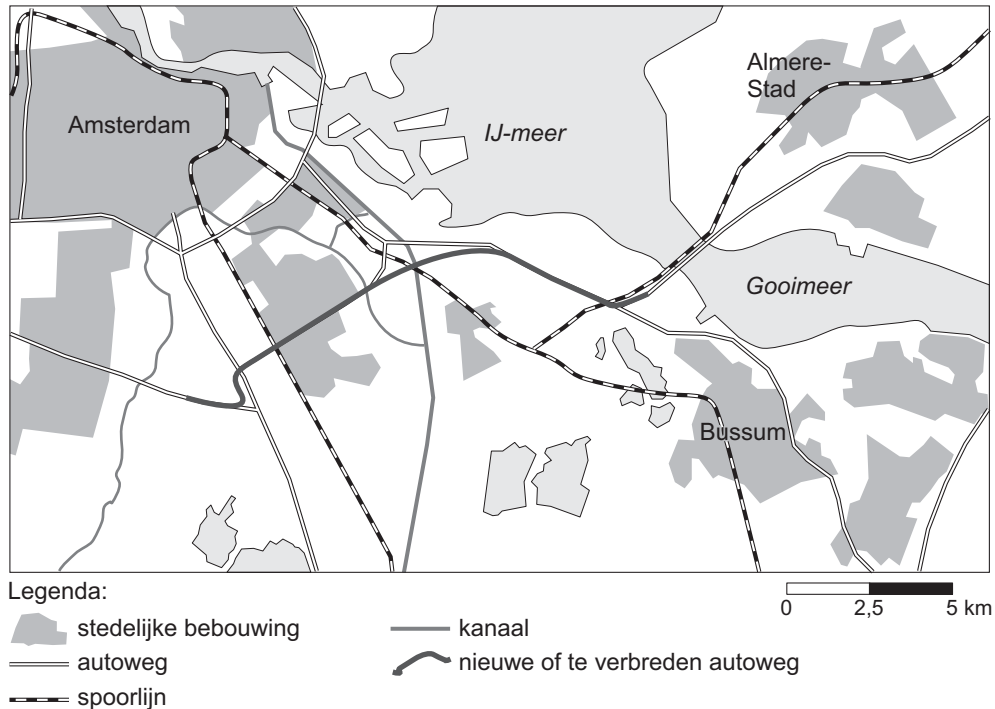
De tunnelvariant

vrij naar: www.deuitweg.nl

bron 10

De stroomlijnvariant via de Gaasperdammerweg

vrij naar: www.deuitweg.nl

Voor het traject Hoofddorp – Schiphol 4 Amsterdam-Bijlmer 4 Almere lijkt extra wegcapaciteit hoogst noodzakelijk.

- 2p **24** Geef twee verkeerstechnische redenen waarom extra wegcapaciteit op delen van het traject Hoofddorp – Schiphol 4 Amsterdam-Bijlmer 4 Almere hard nodig is.
- 2p **25** Zal de HSL-Zuid een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de oplossing van het fileprobleem rondom Schiphol?
Beargumenteer je antwoord.

Het rijk bestudeert twee mogelijke oplossingen voor de verkeersproblemen tussen Almere en Schiphol: een *tunnel* die de A9 met de A6 verbindt of *een sterke uitbreiding van de bestaande infrastructuur* via de Gaasperdammerweg.

- 2p **26** Voor welke oplossing zou jij kiezen?
Beargumenteer je keuze door in te gaan op de gevolgen ervan voor de ruimtelijke kwaliteit van dit gebied. Gebruik in je argumentatie de begrippen 'gebruikswaarde' en 'belevingswaarde'.

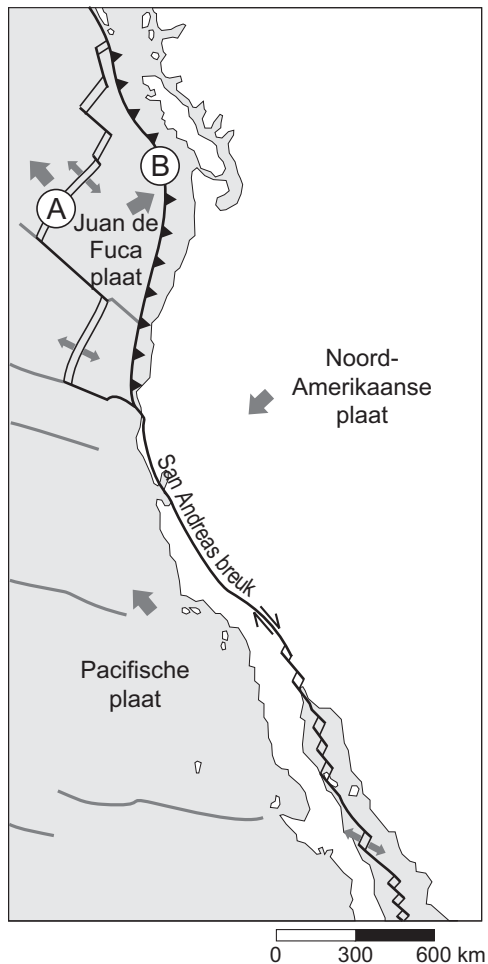
Actieve aarde

Opgave 6 4 Platen tektoniek nu en in de toekomst

bron 11

Plaatbewegingen langs de westkust van Noord-Amerika

Huidige situatie

De pijlen op de kaart geven de richting aan van de plaatbewegingen.

vrij naar: *National Geographic Society, Washington, 1995*

In bron 11 zijn twee grenszones van platen met de letters A en B aangegeven.

- 2p 27 Schrijf de letters A en B van bron 11 onder elkaar op je antwoordblad en schrijf er het geologische begrip achter dat wordt gebruikt om de betreffende plaatgrenszone aan te duiden.

San Francisco is in 1906 grotendeels verwoest door een aardbeving. De verwachting is dat deze stad in de toekomst weer getroffen zal worden door een zware aardbeving.

- 1p 28 Geef hiervoor een argument dat afgeleid kan worden uit bron 11.

In het deel van Californië dat ten zuiden van San Francisco ligt, valt in de maand juli gemiddeld weinig neerslag.

- 1p 29 Welke twee atlaskaarten (nummers en letters noteren) zijn *in combinatie* het meest geschikt om de geringe neerslag in juli te verklaren?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2006-I

Als we ervan uitgaan dat de plaatbewegingen, zoals aangegeven met de pijlen in bron 11, de komende 25 miljoen jaar zo blijven doorgaan en de andere factoren onveranderd blijven, dan zal het klimaat van het deel van Californië ten westen van de San Andreasbreuk over 25 miljoen jaar veranderd zijn.

- 3p **30** Zal de gemiddelde temperatuur in de maand juli over 25 miljoen jaar zijn toegenomen of afgenomen?

Geef vervolgens een verklaring voor je keuze en wel op de volgende manier:

- je beschrijft eerst zo nauwkeurig mogelijk in welke richting het deel van Californië ten westen van de San Andreasbreuk zal opschuiven;
- daarna verklaar je waarom door de verandering in ligging van dat deel van Californië de gemiddelde temperatuur in de maand juli zal veranderen.

- 2p **31** Zal de gemiddelde jaarlijkse hoeveelheid neerslag over 25 miljoen jaar daar dan zijn toegenomen of afgenomen?

Geef een verklaring voor je keuze.

Opgave 7 4 Klimaat en klimaatveranderingen

bron 12

Is het Klimaatverdrag wel noodzakelijk?

In 1992 werd in Rio de Janeiro het zogenoemde Raamverdrag Klimaatverandering van de Verenigde Naties (Unfccc) gesloten, meestal aangeduid als het Klimaatverdrag. De doelstelling van dit verdrag is: "het stabiliseren van de concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer op een zodanig niveau, dat een gevaarlijke menselijke invloed op het klimaat wordt voorkomen."

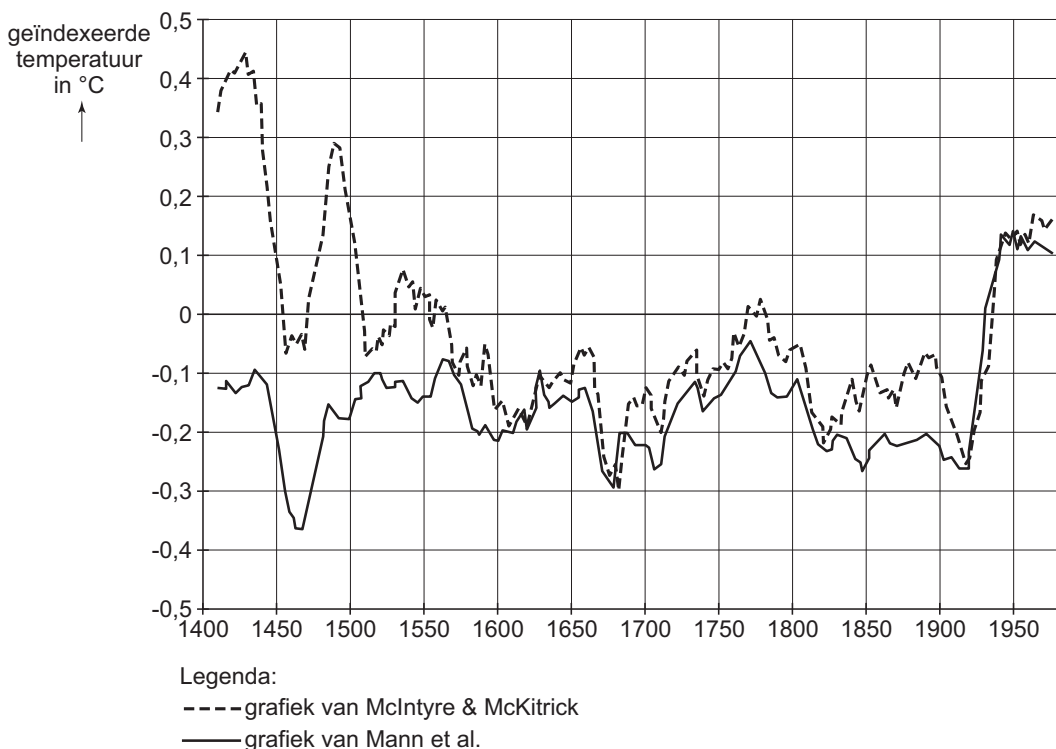
Halverwege de jaren negentig werd duidelijk dat stabilisatie van de uitstoot van broeikasgassen ontoereikend is om het uiteindelijke doel van het Klimaatverdrag te realiseren. Dat heeft geleid tot het Kyoto-protocol. Het Kyoto-protocol werd in 1997 opgesteld als aanvulling op het Klimaatverdrag. Industrielanden verbinden zich hierin om de uitstoot van broeikasgassen in 2008-2012 met gemiddeld 5% te verminderen ten opzichte van het niveau in 1990. Per land gelden uiteenlopende reductiepercentages.

De Europese Unie heeft na onderling overleg de emissiereducties per lidstaat bepaald. Nederland moet zijn broeikasgasemissies in 2008-2012 met 6% hebben gereduceerd ten opzichte van 1990. De Verenigde Staten hebben het Kyoto-protocol niet ondertekend.

vrij naar: <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=9229>

bron 13

Temperatuurveranderingen sinds 1400

bron: *Geografie*, juni 2005

De wetenschappers McIntyre en McKittrick hebben de gegevens van de Amerikaanse klimaatonderzoeker Mann onderzocht en nagerekend. Zij zijn het niet eens met de conclusie van Mann dat de mens verantwoordelijk is voor de klimaatverandering. Mann vindt ook dat er daarom wereldwijd afspraken gemaakt moeten worden om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

- 3p 32 Welke argumentatie kunnen McIntyre en McKittrick ontleenen aan bron 13 om Manns conclusie te verwerpen?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2006-I

havovwo.nl

Het is wetenschappelijk nog niet overtuigend aangetoond dat het klimaat zal veranderen als gevolg van de uitstoot van broeikasgassen door menselijke activiteiten. Toch vinden voorstanders van het Kyoto-protocol het verstandig om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

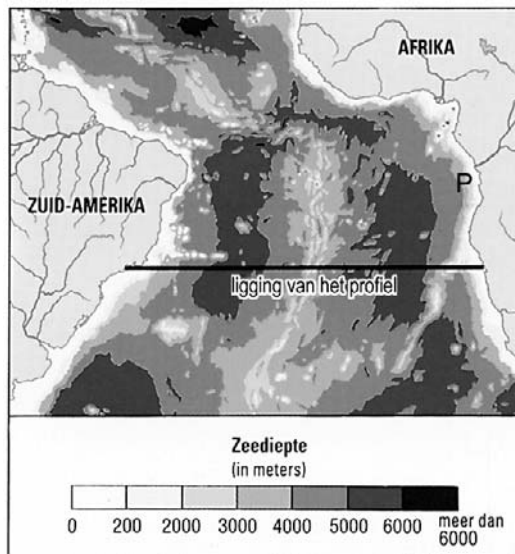
2p **33** Welke redenering kunnen zij hiervoor gebruiken?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2006-I

havovwo.nl

Opgave 8 4 Aspecten van de plattetektoniek

bron 14

bron: Uit een artikel in: *Natuur en techniek*, Maastricht / Brussel, 1991

bron 15

bron: Uit een artikel in: *Natuur en techniek*, Maastricht / Brussel, 1991

- 3p 34 Geef op basis van bron 15 een beschrijving van achtereenvolgens:
- de huidige plaatbewegingen ten opzichte van elkaar in gebied A;
 - het geologisch proces dat zich afspeelt in de oceanische korst in gebied A;
 - en het gevolg daarvan voor de (grootte van de) oppervlakte van de twee oceanische korsten.

De oceanische korst bestaat vooral uit één soort uitvloeiingsgesteente.

- 1p 35 Geef de specifieke naam van dit gesteente.

In de tweede helft van de vorige eeuw is er wetenschappelijk onderzoek verricht in de oceanen. Dit onderzoek heeft belangrijke gegevens opgeleverd waardoor uiteindelijk de theorie van de plattetektoniek door de wetenschappers is aanvaard.

- 2p 36 Noem twee resultaten van dit onderzoek die gebruikt zijn als argumenten vóór de theorie van de plattetektoniek.

Langs de westkust van Zuid-Amerika ligt een hooggebergte. Dit is niet het geval langs de oostkust van Zuid-Amerika en langs de westkust van Afrika.

- 2p 37 Leg met behulp van een argument dat je kunt afleiden uit een atlaskaart uit, waarom daar geen hooggebergten liggen.

Naar aanleiding van de vondst van grote olievelden in het gebied aangegeven met de letter P in bron 14, gingen oliemaatschappijen in de kustzone van een ander land in een ander werelddeel naar olie zoeken.

- 3p 38 Welk ander land wordt bedoeld?
Leg met behulp van de theorie van de plattetektoniek uit waarom het bedoelde land in de belangstelling kwam van de oliemaatschappijen.